

Genteknologiloven må sikre valgfrihet og høyt beskyttelsesnivå

GMO-nettverket har store forventninger til Genteknologiutvalgets arbeid og NOU-en som skal publiseres i løpet av 2022. Nettverket vil understreke behovet for å styrke kunnskapsgrunnlaget om genteknologi, og mener det er nødvendig og ønskelig med en grundig gjennomgang av lovverk og forvaltningspraksis på GMO-området.

11 av nettverkets medlemsorganisasjoner ga innspill til utvalgets arbeid høsten 2021. På nettverkets årsmøte 8. mars ble genteknologiloven drøftet i et overordnet perspektiv, og på bakgrunn av dette fremmer årsmøtet denne uttalelsen.

Utviklingen av nye metoder innen genmodifisering skjer i raskt tempo, og vil kunne gi viktige bidrag på en rekke samfunnsområder.

En forutsetning for at genmodifisering skal kunne bidra positivt, er at den er regulert på en måte som fortsatt sikrer høyt beskyttelsesnivå for mennesker, dyr og økosystemer. Det er også avgjørende at det stilles krav til bærekraft, samfunnsnytte og etikk slik at nye GMO-er kan vurderes i et helhetlig perspektiv.

Tillit og valgfrihet

GMO-nettverket mener at tillit til myndighetenes GMO-forvaltning vil være avgjørende for om GMO-er med positiv samfunnsnytte vil bli etterspurt av matprodusenter og forbrukere. For å sikre tillit er det viktig at myndighetene har ansvar for risikovurdering og eventuell godkjenning av alle GMO-er. Offentlige høringer og involvering av ulike interessegrupper bidrar til åpenhet og tillit.

For GMO-nettverket er det sentralt å sikre fortsatt valgfrihet for forbrukere og matprodusenter. Dette innebærer retten til å gjøre informerte valg, og til å kunne velge GMO-frie alternativer. Alle GMO-er må derfor være merket. Dette er et krav som støttes av forbrukerorganisasjoner både i Norge og internasjonalt.

Føre-var-prinsippet

Føre-var-prinsippet ligger til grunn for GMO-reguleringen både i Norge og EU. I sitt innspill til genteknologiutvalget skriver Greenpeace Norge, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, SABIMA og WWF Verdens naturfond at det må være en absolutt forutsetning at hver enkelt GMO fortsatt blir grundig risikovurdert, spesielt for utilsiktede konsekvenser ved utsetting i økosystemene. Årsmøtet støtter dette kravet og viser i den forbindelse til rapporten fra den norske Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) som ble publisert i oktober 2021. Rapporten konkluderer med at dagens system for risikovurdering er fleksibelt, og er egnet til risikovurdering av nye genredigerte GMO-er. VKM-rapporten viser også at det fortsatt er nødvendig med en sak-til-sak- og trinn-for-trinn-vurdering.

Global matsikkerhet

Rundt 800 millioner mennesker i verden er rammet av sult.¹ Klimaendringer som lengre og mer hyppige tørkeperioder, kraftig regnvær og flom er en økende trussel mot matsikkerheten i verden. Dette fører til store utfordringer for landbruket både her hjemme i Norge og ellers i verden. Hvorvidt nye GMO-er kan bidra positivt i forhold til klimaendringer og matsikkerhet vil avhenge av en rekke forhold. Ikke minst spørsmålet om rettferdig fordeling og råderett over produksjonsressursene. I dag skyldes sult og underernæring skjevfordeling, ikke matmangel.²

I forbindelse med FNs toppmøte om bærekraftige matsystemer i 2021 fremmet Norge et forslag som skal sikre småbønder tilgang til, og kontroll over såfrø. Bak forslaget stod flere departementer, forskere og frivillige organisasjoner. Forslaget er begrunnet i at bønders tilgang til og kontroll over relevant såfrø er avgjørende for å nå FNs bærekraftsmål om å utrydde sult.³

For GMO-nettverket er det essensielt at bruk av GMO ikke reduseres til et teknisk spørsmål, men vurderes på grunnlag av hvilke effekter GMO-ene kan ha for matsystemer og produksjonsmetoder der de er tenkt brukt. Kravene til samfunnsnytte, etikk og bærekraft i genteknologiloven er gode verktøy for å kunne foreta slike vurderinger.

¹ FN (FAO; IFAD; UNICEF, WFP, WHO) The State of Food Security and Nutrition in the World 2021, side 11. <https://www.fao.org/3/cb4474en/cb4474en.pdf>

² FN-sambandet: «Det produseres nok mat til å sørge for at hele verdens befolkning kan leve et sunt og produktivt liv. Et hovedproblem er at maten er urettferdig fordelt. For at alle skal få spise seg mette må vi spise mer bærekraftig, fordele ressursene, og ta vare på maten vi produserer på en bedre måte. I dag kastes en tredjedel av all mat som produseres». <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/utrydde-sult>

³ «Seed security at the UN Food Systems Summit», (05.07.21). <https://www.regjeringen.no/en/historical-archive/solbergs-government/Ministries/lmd/news/2021/juli-21/seed-security-at-the-un-food-systems-summit/id2865664/>